

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึงปัจเจกบุคคล หรือ กลุ่มบุคคล องค์กร สถาบัน หรือ ชุมชน ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและลบจากการตัดสินใจ/นโยบาย/โครงการ โดยแบ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนี้

- **ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง** (Primary stakeholders) คือ บุคคล หรือ กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการโดยตรง ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางบวกหรือลบ เช่น ประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการ มักมีการแบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ตามเพศ ชั้นทางสังคม รายได้ อาชีพ หรือกลุ่มผู้ใช้บริการ
- **ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอง** (Secondary stakeholders) คือ บุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโครงการ ซึ่งอาจแบ่งเป็นเกี่ยวข้องโดยเงินทุน (เป็นผู้ถือหุ้น เช่น บริษัทคู่สัญญาที่ได้รับสัมปทาน) หรือเกี่ยวข้องโดยเป็นหน่วยงานผู้ดำเนินโครงการ (เช่น กระทรวง/ ทบวง/ กรม ผู้มีอำนาจหน้าที่) หรือเกี่ยวข้องโดยเป็นหน่วยงานอื่นๆ ที่มีเจ้าของโครงการโดยตรงแต่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องรวมตลอดถึงรัฐบาลระดับท้องถิ่น ที่เป็นที่ตั้งของโครงการ หรือเกี่ยวข้องโดยเป็นผู้ติดตามเรื่องนั้นมาโดยตลอด เช่น บุคคล หรือ NGOs หรือสถาบันการศึกษาที่ติดตามทำวิจัยเรื่องนั้นมาโดยเฉพาะ หรืออาจเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เช่น นักการเมืองในท้องถิ่น ผู้นำชาวบ้าน ผู้นำอาวุโส ผู้นำทางศาสนา ฯลฯ อันเป็นบุคคลที่อาจมีบทบาทอำนาจในการเป็นผู้นำทางความคิด
- **ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก** (Key Stakeholders) ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความสำคัญ (Importance) หรือ มีบทบาทอำนาจ (Influence) ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ

ตารางการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตัวอย่าง โครงการการศึกษาของเด็กผู้หญิงที่รัฐบาลต้องการให้มีอัตราสมัครเรียนเพิ่มขึ้น โดยการกระจายอำนาจการควบคุม ดูแลเรื่องนี้ไปให้ชุมชน โดยผ่านสมาคมผู้ปกครองและโรงเรียนที่บริหารจัดการโดยท้องถิ่น โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากภริยาผู้นำประเทศ

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับโครงการ	ได้รับผลกระทบต่อโครงการ บวก (+) = ด้านบวก ลบ (-) = ด้านลบ ศูนย์ (0) = ไม่มีผลกระทบ	ความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อความสำเร็จ <u>การให้คะแนน</u> 0 = ไม่มีข้อมูล 1 = ไม่สำคัญพอ/สำคัญน้อย 2 = มีความสำคัญบ้าง 3 = มีความสำคัญปานกลาง 4 = มีความสำคัญมาก 5 = มีความสำคัญสูง	ระดับบทบาท อำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ <u>การให้คะแนน</u> 0 = ไม่มีข้อมูล 1 = มีบทบาท อำนาจน้อย 2 = มีบทบาท อำนาจบ้าง 3 = มีบทบาท อำนาจปานกลาง 4 = มีบทบาท อำนาจมาก 5 = มีบทบาท อำนาจสูง
กลุ่มกระทรวงศึกษาธิการ	เพื่อบรรลุปเป้าหมายที่วางไว้	+	4	5
	ควบคุมทรัพยากร/กิจกรรม	-		
	การสนับสนุนของภริยาผู้นำ	+		
กลุ่มครู	ความมั่นคงด้านอาชีพ	?	3	2
	การสนับสนุนจากชุมชน	+		
	ต้องการย้ายไปทำงานในเมือง	-		
กลุ่มผู้ปกครอง	จะมีโรงเรียนเป็นของชุมชน	+	5	1
	สามารถตรวจสอบครูได้	+		
	แรงงานเด็กที่จะช่วยทำงาน	-		
กลุ่มเด็กวัยเรียน	โอกาสการทำงาน	+	5	1
	การได้มีสังคมกับเพื่อน ๆ	+		
ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน	การมีเวลาไปวัด	-	2	4
	กังวลเกี่ยวกับค่านิยม	- (?)		

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับโครงการ	ได้รับผลกระทบต่อโครงการ บวก (+) = ด้านบวก ลบ (-) = ด้านลบ ศูนย์ (0) = ไม่มีผลกระทบ	ความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อความสำเร็จ <u>การให้คะแนน</u> 0 = ไม่มีข้อมูล 1 = ไม่สำคัญพอ/สำคัญน้อย 2 = มีความสำคัญบ้าง 3 = มีความสำคัญปานกลาง 4 = มีความสำคัญมาก 5 = มีความสำคัญสูง	ระดับบทบาท อำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ <u>การให้คะแนน</u> 0 = ไม่มีข้อมูล 1 = มีบทบาท อำนาจน้อย 2 = มีบทบาท อำนาจบ้าง 3 = มีบทบาท อำนาจปานกลาง 4 = มีบทบาท อำนาจมาก 5 = มีบทบาท อำนาจสูง
	ขนบธรรมเนียมเดิมของท้องถิ่น			
กลุ่ม NGO ด้านการศึกษา ผู้ใหญ่นอกวัยเรียน	เพิ่มระดับการศึกษา	+	1	1
	ความเป็นไปได้ทางการเงิน	0		
	ปรับความสัมพันธ์กับกระทรวงศึกษา	?		

ตารางสรุปการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามบทบาท อำนาจ และความสำคัญ

บทบาท อำนาจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อความสำเร็จของโครงการ					
	ไม่มีข้อมูล	มีความสำคัญน้อย	มีความสำคัญบ้าง	มีความสำคัญปานกลาง	มีความสำคัญมาก	มีความสำคัญสูง
ไม่มีข้อมูล						
มีบทบาท อำนาจน้อย		กลุ่มNGO ด้าน การศึกษาผู้ใหญ่นอก วัยเรียน				เด็กวัยเรียน/กลุ่ม ผู้ปกครอง
มีบทบาท อำนาจบ้าง				กลุ่มครู		
มีบทบาท อำนาจปานกลาง						
มีบทบาท อำนาจมาก			ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน			
มีบทบาท อำนาจสูง					กระทรวงศึกษาธิการ	

จากตารางการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้เราสามารถระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามบทบาท อำนาจ และความสำคัญ ได้ดังนี้

**** กลุ่มเด็กวัยเรียนและผู้ปกครอง มีความสำคัญสูงต่อโครงการ แต่มีบทบาทอำนาจต่ำ ผู้จัดต้องให้ความสนใจพิเศษเพื่อปกป้องผลประโยชน์กลุ่มนี้

*** กระทรวงศึกษาธิการ มีความสำคัญสูงและมีบทบาทอำนาจสูง ที่อาจกระทบต่อความสำเร็จของโครงการได้ ฉะนั้นผู้จัดต้องสร้างความสัมพันธ์อันดี เพื่อขอการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายนี้

** ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ไม่ใช่ผู้มีความสำคัญตามเป้าหมายของโครงการ แต่มีบทบาท อำนาจ และความสำคัญ เพราะมีบารมีด้านความอาวุโสในชุมชน จึงถือเป็นกลุ่มที่อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงหรือความสำเร็จในการดำเนินโครงการ จึงจำเป็นต้องมีวิธีบริหารจัดการที่ดี เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อการโครงการ

* กลุ่ม NGO ด้านการศึกษาผู้ใหญ่ นอกวัยเรียน มีบทบาทอำนาจต่ำ และมีความสำคัญต่ำ จึงมีผลกระทบต่อโครงการได้จำกัด ถือว่ามีความสำคัญในลำดับท้าย ๆ ที่อาจไม่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการสำหรับกลุ่มนี้

ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก จากการจัดทำตารางการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียข้างต้นจะช่วยให้ผู้จัดได้ตระหนักและเห็นความจำเป็นต้องให้ความเอาใจใส่ และสร้างยุทธวิธีเพื่อนำกลุ่มเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วม โดยวางแผนการมีส่วนร่วมต่อไป